

Landssamband veiðifélaga

Afleiðingar sjókvíaeldis á villta
laxastofna

Hvað getum við gert?

Af hverju ekki sjókvíaeldi?

1. Erfðablöndun.
2. Önnur áhrif á villta stofna, t.d. lús.
3. Dýravelferð.
4. Mengun. Sjór og botn.
5. Ímyndarskaði.

Sjókvíaeldi - lærdómur nágranna

- Hnignun laxastofna í Noregi og Skotlandi.
- Margar ár í Skotlandi og Noregi illa laskaðar (t.d. Lærdal).
- Sjókvíaeldi talin helsta ástæða hnignunar.⁽¹⁾
- Erfðablöndun og lús mikið vandamál í Noregi.
- **Ætlum við að læra af reynslu nágranna?**

(1) <https://www.vitenskapsradet.no/Nyheter/status-of-wild-atlantic-salmon-in-norway-2023>

Hvað er í húfi?

- Stangveiði mikilvæg Íslendingum frá öndverðu.
- 3.400 lögbýli tilheyra veiðifélagi.
- Efnahagsleg áhrif lax- og silungsveiða: 11 ma. kr. (árið 2018), um 16-17 ma. kr. í dag.
- Verulegur hluti tekna margra bænda koma frá stangveiði.⁽²⁾
- Sveitir landsins og náttúran munu bera tjón sjókvíaeldisins.
- Sem og 60.000 íslenskir veiðimenn.

(2) <https://ioes.hi.is/files/2021-05/Virdi-lax-og-silungsveida.pdf>

Hlutfall tekna veiðiréttarhafa

	Framleiðslu- virði landbúnaðar	Launakostnaður og hagnaður í landbúnaði	Tekjur Veiðiréttar- hafa	Tekjur veiðiréttarhafa og leigufélaga	Hlutfalla tekna veiðiréttar- hafa og leigufélaga af launakostnaði og hagnaði í landbúnaði
Suðvesturland	3.282	1291,5	98	185	14%
Vesturland	5.626	2214	946	1.518	69%
Vestfirðir	2.344	922,5	58	83	9%
Norðurland	14.065	5535	779	1.500	27%
Austurland	3.282	1291,5	175	435	34%
Suðurland	18.285	7195,5	676	1.107	15%

Hættur erfðablöndunar

- Skrokulaxar fara mörg hundruð km og ganga upp í ár.
- Eldisafkvæmi og blendingar hafa mun verri lifun en villtur fiskur.⁽³⁾
- Haldi veruleg innblöndun áfram um lengri tíma eyðast villtir stofnar.
- Glæpur gegn náttúrunni og komandi kynslóðum að ganga vísvitandi þann veg.

(3) <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1690700/>

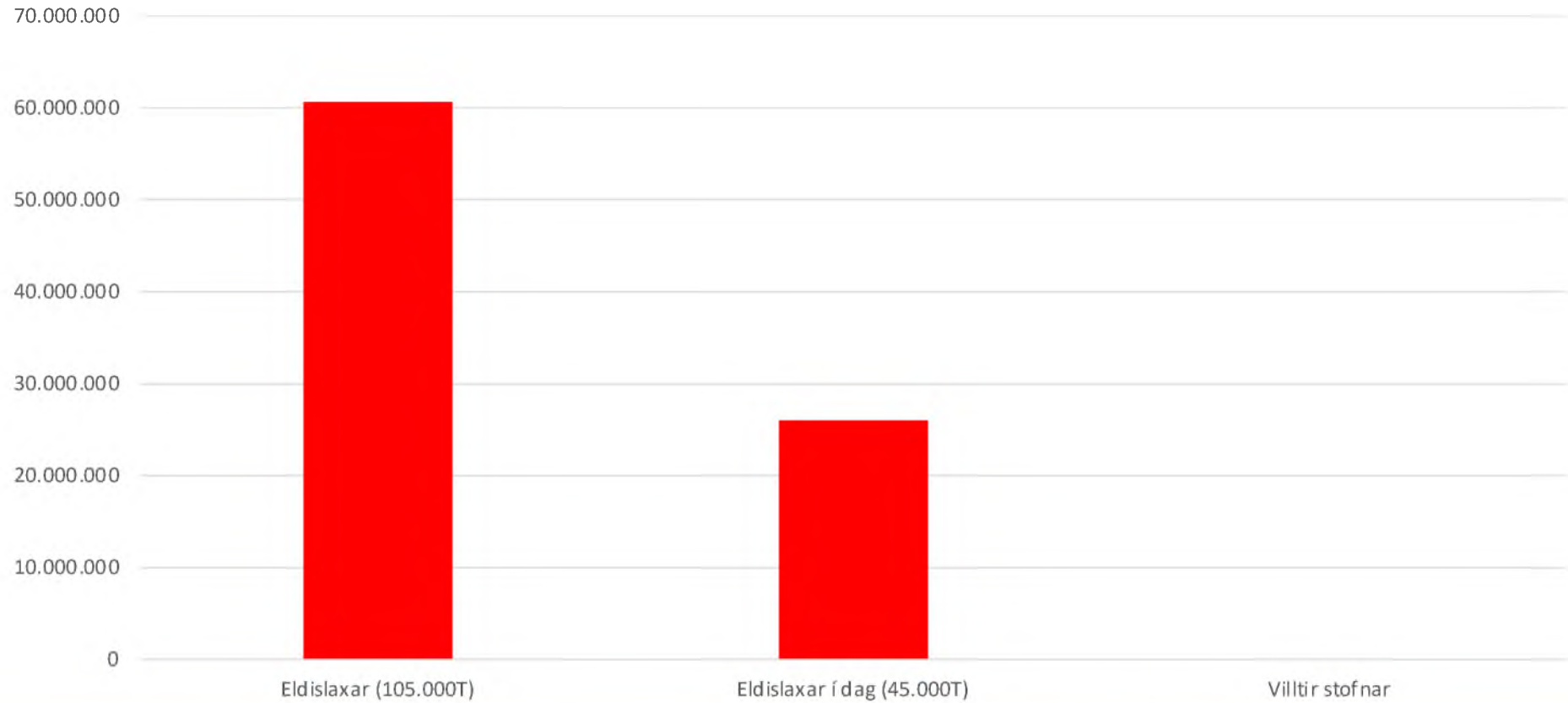

Strok = Erfðablöndun

- Sjókvíafyrirtækin hafa tilkynnt um 114.000 eldislaxa sem hafa sloppið á síðustu árum.
- Arctic Fish strok 2023, 3.500 eldislaxar sluppu.
 - 463 eldislaxar veiddust í ám haustið 2023.
 - Gríðarlegt hlutfall í Hrutafjarðará, Blöndu, Laxá í Refasveit og fleiri ám.
- Arnarlax strok 2021, 82.000 eldislaxar sagðir hafa sloppið.
- Íslenski villti laxastofninn 50-80.000 fiskar.
- 26 milljón eldislaxar í kvíum í dag, leyfi stefna í 60-70 milljónir.

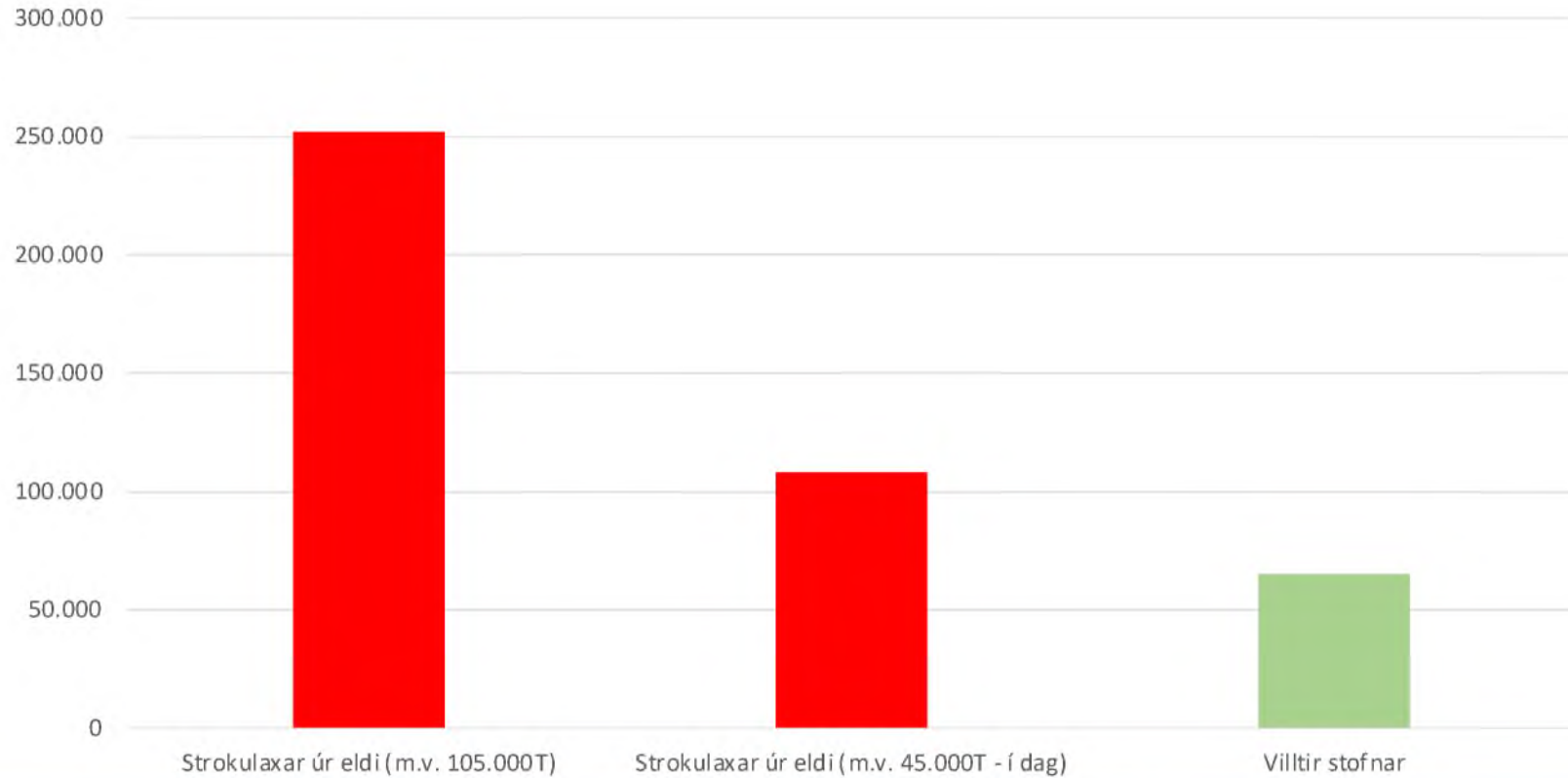

Heildarfjöldi laxa í sjó

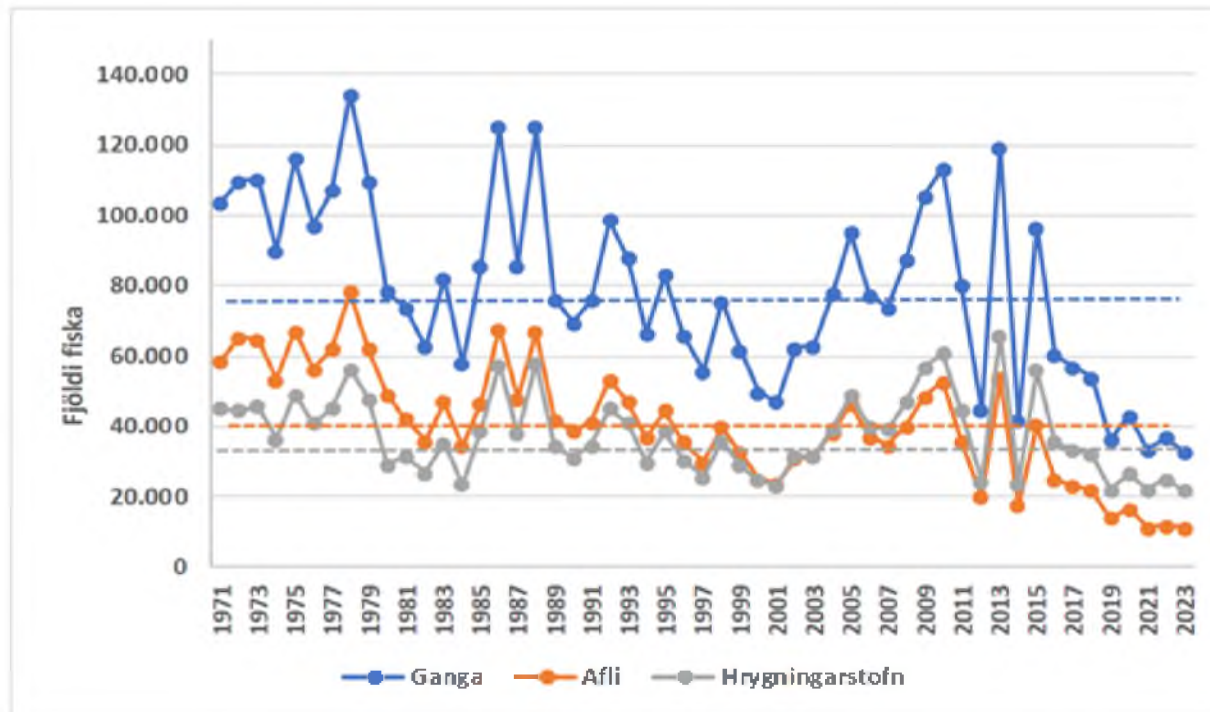

Áætlaður fjöldi strokulaxa árlega

(fjöldi strokulaxa áætlaður $4 \cdot 0,6$ pr tonn framleitt)

Villir laxastofnar
Mat á stærð göngu, afla og hrygningarstofns

Skýrsla HAFRÓ

- Tekur til ára 2014-2019.
- Framleiðslumagn í sjókvíum þá 4,4 milljón laxar (6.900 tonn).
- Erfðamengun greindist í 26% áa.
- Greindist í 32% sýna i Breiðdalsá.
- Afleiðing af eldi sem nemur 7% núverandi áhættumati.
- Hvers vegna tók 4 ár að vinna úr þessum gögnum?
- Seinangangur kom í veg fyrir umræðuna.

HV 2023-25
ISSN 2298-9137

HAF- OG VATNARANNSÓKNIR

MARINE AND FRESHWATER RESEARCH IN ICELAND

Erfðablöndun villts íslensks lax (*Salmo salar*)
og eldislax af norskum uppruna /
Hybridization between wild Icelandic salmon (*Salmo salar*)
and farmed salmon of Norwegian origin

*Leó Alexander Guðmundsson, Ragnhildur Þ. Magnúsdóttir, Sten Karisson, Hlynur Þórðarson,
Ingerid Julie Hagen, Áki Jarl Láruson, Sæmundur Sveinsson og Davíð Gíslason*

www.angling.is | angling@angling.is

**Landssamband
veiðifélaga**

Sleppislysið í Patreksfirði

- Ekki einstakur atburður þótt glæpsamlegur sé en þar sluppu að sögn 3.500 fiskar.
- Afleiðing af magninu og tækninni sem notuð er.
- Þrátt fyrir góðan vilja og 50 eftirlitsmenn þá verða einfaldlega þessi slys
- Kafarar sáu fleiri eldislaxa en villta í Ísafjarðará.
- Stofnarnir eru örlitlir og geta horfið á fáum árum.
- Tekjurnar hverfa þá strax.
- Og náttúruverðmæti sem hafa byggst upp í tugþúsundir ára.

Lúsasmit er hættulegt

- Mikið lúsasmit er hættulegt villtum stofnum.⁽⁴⁾
- Örfáar lúsalirfur eru líklegar til að drepa gönguseiði.
- Lúsalirfur dreifast 100-200 km með hafstraumum.⁽⁵⁾
- Mikið lúsasmit getur eytt villtum stofnum hratt.
- Hvað gerir fiskilús við seiði nytjastofna?

(4) <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.13612>

(5) <https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2475746/1449.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kröfur LV

- Að bannað verði með lögum að stunda eldi á frjóum laxi í opnum sjókvíum hér við land.
- Eldi á tugum milljóna frjorra laxa getur aldrei farið saman við nýtingu á brothættum villtum laxastofnum.
- Erfðablöndun er alvarlegasta afleiðing sjókvíaeldis. Aðeins notkun á ófrjóum eldislaxi leysir þann vanda.
- Eldisfyrirtæki búa yfir þekkingunni. Þegar verið gefin út tvö leyfi fyrir ófrjóum laxi.

Núverandi frumvarp

- Frumvarpið er verulega gallað og eðlilegt að fresta því til haustsins.
- Breytingar sem þarf að koma inn:
 - Aðeins verði notaður ófrjór lax, sólarlag með núverandi frjóan lax.
 - Harðari viðurlög við stroki. Fyrirtæki missi framleiðsluheimildir við stök.
 - Tímabundin leyfi (til að geta gert umhverfiskröfur).
 - Mótvægisáðgerðir verði nýttar til að auka vernd en ekki framleiðslu.
- Jákvætt í frumvarpinu:
 - Friðunarsvæði stækkuð og lögfest.

Heimildir

- Vitenskapelig rad for lakseforvaltning – Status of Atlantic Salmon in Norway 2023:
<https://www.vitenskapsradet.no/Nyheter/status-of-wild-atlantic-salmon-in-norway-2023>
- 2023 skýrslu á norsku: <https://vitenskapsradet.no/Nyheter/status-of-wild-atlantic-salmon-in-norway-2023>
- 2023 ensk samantekt: <https://www.vitenskapsradet.no/Portals/vitenskapsradet/Status%20of%20wild%20Atlantic%20salmon%20in%20Norway%202023.pdf>
- Skýrsla nr. C18:07, Virði lax- og silungsveiða, október 2018: <https://ioes.hi.is/files/2021-05/Virdi-lax-og-silungsveiða.pdf>
- Lifetime success and interactions of farm salmon invading a native population.: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1690700/>
- Timing is everything: Survival of Atlantic salmon *Salmo salar* postsmolts during events of high salmon lice densities: <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.13612>
- Impacts of salmon lice emanating from salmon farms on wild Atlantic salmon and sea trout: <https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2475746/1449.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- The development of a sustainability assessment indicator and its response to management changes as derived from salmon lice dispersal modelling: <https://academic.oup.com/icesjms/article/78/5/1781/6277122>

